

Jan STEFANOWICZ*

Wspólne przedsięwzięcia tzw. publiczno-prywatne i ich formy w działalności eksploracyjnej w świetle obowiązujących regulacji

Streszczenie: Artykuł przedstawia problematykę partnerstwa publiczno-prywatnego w działalności eksploracyjnej. Omówione zostały aktualnie dostępne formy współpracy przedsiębiorców ze Skarbem Państwa i podmiotami publicznymi takimi jak, PIG–PIB czy przyszła Służba Geologiczna, NFOŚIGW lub PFR w zakresie poszukiwania i rozpoznawania złóż kopalin i badań górotworu. Przedstawiono występujące na świecie formy umów w tym zakresie, jak również aktualnie umowy, które można zawierać w kraju. Zaprezentowano kluczowe partnerstwo publiczno-prywatne i problemy interpretacyjne oraz wykonawcze w tym zakresie. W szczególności wskazano na problemy związane ze stosunkami własnościowymi, współwłasnością partnerów realizujących wspólne przedsięwzięcie w tym współdzieleniem praw w ramach użytkowania górniczego do korzystania z informacji geologicznej oraz innych pożytków i mienia wytworzonego w trakcie współpracy.

Słowa kluczowe: partnerstwo publiczno-prywatne, konsorcjum, wspólne przedsięwzięcia, umowa o współpracy.

Public-private joint ventures and their forms in exploration activities in light of the applicable regulations

Abstract: The article present the issue of public-private partnerships in exploration activities. The currently available forms of business cooperation with the State Treasury and public entities, such as PIG–PIB or the future Geological Survey, NFOŚIGW or PFR have been discussed, in prospecting and exploration of mineral deposits and the research of the rock mass. The article presents the form of contracts in this area occurring in the world, as well as the current contracts, which can be bind in the country. The article presents key public-private partnership problems of interpretation and implementation in this regard. In particular, it points out the problems related to ownership relations, co-owned by implementing partners of joint ventures including sharing rights under mining usufruct for using geological information and other benefits and belongings generated during the mutual cooperation.

Keywords: public-private partnership, consortium, joint venture, cooperation agreement

* Adwokat, Kancelaria Juris Sp. z o. o., Warszawa.

Wprowadzenie

Przedsięwzięcia publiczno-prywatne są formą realizacji zadań publicznych wynikających z realizacji strategii i planów działań władz publicznych, jak też formą realizacji projektów biznesowych przedsiębiorców, którzy poprzez współdziałanie z podmiotem publicznym mogą uzyskać dostęp do określonych dóbr, usług lub efekt synergii w danym obszarze przestrzennym, inwestycyjnym lub badawczo-rozwojowym, wdrożeniowym. Regulacje nie przesądzają i nie wiążą zakresu przedmiotu działania z jakimiś sformalizowanymi formami powiązań podmiotów publicznych i prywatnych, ani też nie narzucają jednorodności celów i przedmiotów. Oznacza to, że w różnych formach powiązań, dla różnych celów i przedmiotów zadań publicznych oraz działalności gospodarczej, mogą być zawierane porozumienia o realizację wspólnych przedsięwzięć. Właśnie dla działalności eksploracyjnej, a więc poszukiwawczo-rozpoznawczej, w obszarze, który ma być objęty pracami geologicznymi czy ściślej projektem robót geologicznych, organ koncesyjny i skarb państwa mogą być zainteresowani rozpoznaniem górotworu, uwarunkowań dostępności dla ewentualnej przyszłej eksploatacji różnych mineralizacji, kopalni, kopalni towarzyszących, współwystępujących w możliwie jak najszerszym zakresie, jak i innowacyjnością technologii, metod badawczych. Przedsiębiorca, jako oczywisty cel będzie miał rozpoznanie i udokumentowanie złoża kopaliny w kategorii co najmniej C₂ z możliwością sporządzenia Projektu Zagospodarowania Złoża, dla uzyskania pierwszeństwa do pozyskania koncesji wydobywczej. Wydaje się, że naturalnym będzie to, iż przedsiębiorca, jak i właściwe organa, a więc administracja geologiczna i przede wszystkim Służba geologiczna, powinny być zainteresowane uzyskaniem dla siebie jak najlepszych efektów, czyli maksimum informacji geologicznej i rozpoznania dostępności zasobów przy zdyskontowaniu synergii, a więc przy najniższym koszcie. Niezależnie od tego, w istniejącym stanie rozpoznania zasobów surowcowych, a także złóż antropogenicznych, potrzeby efektywnego rozpoznawania są duże, także przy i dla wykorzystania najnowocześniejszych technologii, przez prace badawczo-rozwojowe oraz ich wdrożenia. Jak łatwo zauważyć, zarówno w przyjętych strategiach rozwoju, w tym między innymi w Strategiach Zintegrowanych ze Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju, tj. Energia i Środowisko czy Innowacyjność i Efektywność Gospodarki, jak i w ostatniej Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju, kładziony jest na to duży nacisk. Przewidywane jest alokowanie środków z programów operacyjnych UE, jak też Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) i Polskich Funduszy Rozwojowych (PFR) właśnie na badania, rozwój i wdrożenia między innymi w obszarze surowcowym w ramach tzw. gospodarki obiegu zamkniętego. Można tu wręcz powiedzieć, że jakikolwiek postęp w rozpoznaniu zarówno zasobów górotworu, jak i zasobów surowcowych na terenach pogórnich w złożach antropogenicznych, z pożytkiem zarówno dla władz publicznych, jak i dla przedsiębiorców, jest możliwy do realizacji prawie wyłącznie przy współpracy w partnerstwie publiczno-prywatnym. Oczywiście nie oznacza to, aby minister środowiska w strategii surowcowej, a służba geologiczna w ujęciu operacyjnym, nie przyjmowały planów działań dla podstawowych badań górotworu i zasobów kopalni, finansując je w całości ze środków publicznych. Jednak zawsze tam, gdzie to możliwe, powinno się łączyć finansowanie publiczne lub udzielanie praw i świadczeń przez sektor publiczny ze środkami prywatnymi przedsiębiorców, funduszy inwestycyjnych, *venture capital*, funduszy *high-tech*, dla poprawy efektywności, zwiększenia zakresu badań i skracania czasu pozyski-

wania danych geologicznych oraz rozpoznania uwarunkowań dostępu do zasobu surowcowego kraju. Przybliżając jednak problemy tak rozumianego partnerstwa publiczno-prywatnego, w kontekście obowiązujących regulacji, konieczne jest przedstawienie podstawowych pojęć, procedur i problemów czy też wad lub luk regulacyjnych, które występują aktualnie i mogą utrudniać realizację takiego partnerstwa.

1. Partnerstwo publiczno-prywatne

Dla działalności eksploracyjnej partnerstwo publiczno-prywatne to przedsięwzięcie podejmowane przez skarb państwa, za który działa organ koncesyjny, z partnerem prywatnym oraz z możliwym udziałem PIG–PIB z zakresu służby geologicznej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (NCBR) lub Polskiego Funduszu Rozwoju (PFR), przy wykorzystaniu środków z programów operacyjnych i rozwoju UE.

Regulacje zagadnień partnerstwa publiczno-prywatnego znajdujemy w szeregu ustaw i rozporządzeń. Tematu tego dotyczą zarówno ustawy podatkowe, jak i o finansach publicznych i dyscyplinie finansów publicznych, ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym i inne. Zastosowanie mają także – oczywiście ze względu na wybór form współdziałania i typy umów – między innymi kodeks cywilny, kodeks spółek handlowych, ustawa o rachunkowości i inne. Jest też kilka szczegółowych regulacji, przepisów wykonawczych – niektóre dość istotne, dla komentowanego jest to przykładowo Rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie rodzajów ryzyka oraz czynników uwzględnianych przy ich ocenie (Dz. U. 2015, poz. 284). Niezależnie jednak od tych regulacji, trzeba wskazać, że takim podtypem, w istocie *lex specialis* do regulacji umów w tym zakresie, jest regulacja umowy użytkowania górniczego, którą zawiera się pomiędzy skarbem państwa a przedsiębiorcą, w której po jego stronie występuje odpowiedni organ koncesyjny. To jest forma właściwa dla tej działalności, regulacji przedmiotu partnerstwa publiczno-prywatnego.

W rozumieniu Ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym (dalej jako Ustawa o ppp) (Dz. U. 2015, poz. 696) przedmiotem partnerstwa publiczno-prywatnego jest wspólna realizacja przedsięwzięcia oparta na podziale zadań i ryzyk pomiędzy podmiotem publicznym i partnerem prywatnym.

Zgodnie z art. 2 tej Ustawy, użyte w ustawie określenia oznaczają min.:

- podmiot publiczny:
 - jednostkę sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych,
 - inną osobę prawną, utworzoną w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym, nie mających charakteru przemysłowego ani handlowego, jeżeli podmioty, o których mowa w tym przepisie oraz powyżej, pojedynczo lub wspólnie, bezpośrednio lub pośrednio przez inny podmiot:
 - finansują ją w ponad 50%,
 - posiadają ponad połowę udziałów albo akcji lub
 - sprawują nadzór nad organem zarządzającym lub
 - mają prawo do powoływania ponad połowy składu organu nadzorczego lub zarządzającego,

- związki podmiotów, o których mowa wyżej;
- partner prywatny – przedsiębiorcę lub przedsiębiorcę zagranicznego.

Kryteria ustawowe wyboru partnera prywatnego stanowią, że jeżeli wynagrodzeniem partnera prywatnego jest prawo do pobierania pożytków z przedmiotu partnerstwa publiczno-prywatnego, albo przede wszystkim to prawo wraz z zapłatą sumy pieniężnej, to wyboru partnera prywatnego dokonuje się stosując przepisy Ustawy o koncesjach na roboty budowlane lub usługi (Dz. U. 2015. poz. 113), z uwzględnieniem przepisów Ustawy o ppp, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Przedmiotem przedsięwzięcia partnerstwa publiczno-prywatnego, zgodnie z art. 2 pkt.4 może być m.in.:

- świadczenie usług, wykonanie dzieła,
- inne świadczenie – połączone z utrzymaniem lub zarządzaniem składnikiem majątkowym, który jest wykorzystywany do realizacji przedsięwzięcia publiczno-prywatnego lub jest z nim związany.

Trzeba tu wskazać, że mieści się w tym zakresie realizacja prac geologicznych i pozyskiwanie informacji geologicznej. Ponadto, co istotne, art. 83 Ustawy prawo geologiczne i górnicze (dalej Ustawa pgig) (Dz. U. 2016, poz. 1131) stanowi, że: jeżeli wymagają tego potrzeby bezpieczeństwa powszechnego, ochrony środowiska lub rozpoznanie budowy geologicznej kraju, w tym racjonalnej gospodarki złożami kopalin, właściwy organ administracji geologicznej, w drodze decyzji, może nakazać temu, kto uzyskał koncesję na poszukiwanie lub rozpoznawanie złoża kopaliny, koncesję na poszukiwanie lub rozpoznawanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla albo decyzję o zatwierdzeniu projektu robót geologicznych, wykonanie, za wynagrodzeniem, dodatkowych czynności, w szczególności robót, badań, pomiarów lub pobrania dodatkowych próbek.

Wydaje się, iż oczywistym jest, że jeżeli organ może więcej, a więc decyzją nakazać, to może mniej, a więc w drodze umowy umówić się o taką realizację.

W rozumieniu z art. 7 Ustawy o ppp przez umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym partner prywatny zobowiązuje się do realizacji przedsięwzięcia za wynagrodzeniem oraz poniesienia w całości albo w części wydatków na jego realizację lub poniesienia ich przez osobę trzecią, a podmiot publiczny zobowiązuje się do współdziałania w osiągnięciu celu przedsięwzięcia, w szczególności poprzez wniesienie wkładu własnego.

Stosownie do postanowień Art. 18. ust. 1 Ustawy o ppp, sfinansowanie przedsięwzięcia z budżetu państwa dopiero w kwocie przekraczającej 100 000 000 zł wymaga zgody ministra właściwego do spraw finansów publicznych z wyłączeniem środków przeznaczonych na finansowanie programów operacyjnych, o których mowa w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2016 poz. 383).

Jak wynika z powyższego nie ma przeszkód do zastosowania Ustawy o ppp do działalności eksploracyjnej przez organa koncesyjne lub PIB-PIG.

2. Formy kto z kim – Partnerzy partnerstwa

Trzeba tu jasno przedstawić konkluzję możliwości zastosowania regulacji partnerstwa publiczno-prywatnego do praktyki i regulacji działalności geologiczno-górnictwej. Teoretycznie rzecz ujmując, kierując się wyłącznie przesłankami formalnymi, to wszystkie przedsię-

wzięcia geologiczno-górnice są co do zasady przedsięwzięciami publiczno-prywatnymi. Każde przedsięwzięcie geologiczno-górnice, zarówno na etapie poszukiwania i rozpoznawania złóż, jak i na etapie eksploatacji opiera się na określonych zobowiązaniach administracyjnych i cywilnoprawnych ze stosunków odpowiednio publiczno- i cywilnoprawnych, pomiędzy przedsiębiorcą i organami władz publicznych oraz skarbem państwa. Najmniej może dotyczyć to sytuacji poszukiwań, rozpoznawania bądź eksploatacji kopalini stanowiących przedmiot własności właściciela nieruchomości gruntowej, gdzie dla potrzeb tej eksploatacji wystarcza koncesja marszałka lub starosty, a nie ma potrzeby, choćby ze względu na dostęp do złoża, zawierania umów cywilno-prawnych ze skarbem państwa i organu koncesyjny w drodze decyzji nie zastrzega i nie rozszerza obowiązku prac geologicznych na dodatkowy zakres badań dla potrzeb służby geologicznej (Zgodnie z art. 83 p.g.g.).

W interesującym nas zakresie partnerem zawsze będzie co najmniej konkretny organ koncesyjny lub organ zatwierdzający/przyjmujący projekt robót geologicznych, jednocześnie zawierający umowę użytkowania górnicego i ewentualnie o współpracę, a z drugiej strony co najmniej przedsiębiorca, który podejmuje się prowadzenia prac geologicznych dla poszukiwań czy też rozpoznania złoża kopaliny. Do tych podmiotów będą dołączać najczęściej po stronie przedsiębiorcy inwestorzy branżowi lub finansowi czy fundusze inwestycyjne, a także np. operator, który może być partnerem technicznym. Natomiast po stronie organu publicznego dołączać mogą bądź to aktualnie PIG-PIB, a w przyszłości wyodrębniona Państwowa Służba Geologiczna, o ile będzie stanowiła odrębny podmiot prawa publicznego, ponadto odpowiednio finansujący NFOSiGW i oczywiście Polski Fundusz Rozwoju. Mogą też uczestniczyć (i często będzie to racjonalne z punktu widzenia przedsięwzięć) samorządy terytorialne i odpowiednio fundusze wojewódzkie i powiatowe.

Współdziałanie takich podmiotów musi mieć na celu wspólne przedsięwzięcie eksploracyjne, którego efekty mieszczą się w ich przedmiocie działalności i planach, oczywiście dla każdego z tych podmiotów cel i efekt może być różny. Będzie to miało wpływ na wybór formy w jakiej będą współdziałać. Jedną z przesłanek, która również będzie miała wpływ na formę, jest okoliczność, czy uzyskany z przedsięwzięcia efekt będzie wiązał się z nabywaniem jakichś praw majątkowych.

Wspólne przedsięwzięcia to w efekcie nabywanie także wspólnych praw majątkowych. Będą to m.in. aktywa geologiczno-górnice, informacja geologiczna, ale także standardowo aktywa służące działalności gospodarczej albo stanowiące jej rezultat. Nabywanie wspólnie praw w obszarze działalności geologiczno-górnicego występuje zawsze wówczas, gdy z najróżniejszych przyczyn istnieje ekonomiczna, fiskalna, korporacyjna lub inna potrzeba, aby o koncesję, umowę użytkowania górnicego, nabycie informacji geologicznej lub danych dla jej wytworzenia, występowały razem podmioty, które nie inkorporują się w spółkę kapitałową, ale wspólnie lub łącznie z podmiotem publicznym podejmują realizację przedsięwzięcia geologiczno-górnicego. Często może to być związane właśnie z potrzebą uzyskania wcześniej informacji geologicznej czy przeprowadzania prac badawczo-rozwojowych także dla uzyskania wspólnie praw majątkowych lub uprawnień obligacyjnych (z umowy) do np. współużytkowania górnicego lub wspólnego korzystania z informacji geologicznej. Celem będzie uzyskanie współwłasności łącznej prawa majątkowego dla wspólnego uzyskania pożytków własności intelektualnej lub kopaliny, w sposób, który zapewni równość formalną stron, praw majątkowych, dostępu i korzystania, a następnie wyboru przez strony, czy nadal będą korzystać wspólnie z pożytków, wspólnych działań, czy też jedna ze stron

nabędzie to prawo w ramach rozliczeń między nimi. Problem ten powinien być skonkretyzowany dla poszczególnych form współdziałania dwu lub więcej podmiotów. Charakter formy współdziałania przedsiębiorców z partnerem publicznym będzie miał bowiem wpływ na fundamentalne dla działalności eksploracyjnej lub eksploatacyjnej kwestie, jak: uzyskanie koncesji, zawarcie umowy użytkowania górniczego, nabycie prawa do informacji geologicznej. Podstawowym założeniem jest wola i dążenie przedsiębiorców i podmiotu publicznego do wspólnej realizacji zamierzonego celu gospodarczego przy jednoczesnym zaspokojeniu potrzeb publicznych (Polak 2012).

Prawo polskie nie przewiduje konsorcjum jako zdefiniowanej formy prowadzenia działalności, ani jako spółki handlowej ani też jako umowy nazwanej wedle kodeksu cywilnego. Jednakże dopuszczalność zawierania umów tego typu wynika z zasady swobody umów, wyrażonej w art. 353 Kodeksu Cywilnego (Dz. U. 2016, poz. 380), według której strony mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, jednocześnie tak, aby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego (Polak 2012). Nowelizacja Ustawy pgg z 2014 r. (Dz. U. 2014, poz. 1133) wprowadziła konsorcjum bardzo wąsko (patrz umowa o współpracy niżej).

W zależności od obowiązującego w danym kraju, terytorialnie według lokalizacji złóż reżimu prawnego oraz celu przedsięwzięcia, stosuje się w różnych krajach, stanach, prowincjach, bądź tylko umowy obligacyjne, umowy rzeczowe, bądź też umowy kreujące aktywa finansowe, inkorporujące różnego typu spółki w zależności od okoliczności osobowe lub kapitałowe, ewentualnie jako wehikuly inwestycyjne lub operacyjne, konsorcja (Stefanowicz 2011).

2.1. Formy i typy umów

W praktyce międzynarodowej wyróżnić można cztery zasadnicze typy publicznych kontraktów, w których występuje podmiot publiczny, a po stronie przedsiębiorcy może wystąpić konsorcjum.

Pierwszy typ umowy to umowy „koncesyjne” tzw. *concession* (nazywany też jako *permit, lease, licence*), gdzie zarówno prawa do poszukiwań, jak i tytuł własności do informacji geologicznej, do dokumentacji i kopaliny (urobku) będą na jej podstawie należeć w całości do prywatnego inwestora. Prawo do eksploatacji jest tu oparte bądź na użytkowaniu bądź na dzierżawie. Jest to najstarszy i najczęściej stosowany typ kontraktu (w 59 krajach, w tym w Wielkiej Brytanii, USA, Norwegii, Tajlandii, Australii) i polega na tym, że koncesjonariusz ma prawo do wydobytej kopaliny, przy czym jest zobowiązany do zapłaty opłat licencyjnych oraz podatków. Państwo nie nabywa przekazanych eksploatacji (kopalin) za wyjątkiem zastrzeżonego prawa kupna (opcja) oznaczonej ilości przeznaczonych na potrzeby rynku wewnętrznego. Koncesji towarzyszy często prawo do eksportu produkcji. Ten typ umowy z państwem lub podmiotem je reprezentującym daje maksimum kontroli prywatnemu inwestorowi. Oczywiście mogą to być inwestorzy działający wspólnie na podstawie umowy np. o współdziałaniu. Umowy te mają charakter umów konsorcjum (Stefanowicz 2011).

Drugim typem umowy jest tzw. *joint venture* stosowane w 31 krajach, gdzie zarówno prawa do poszukiwań, jak i własność produkcji są podzielone między strony. Partnerem dla

prywatnego inwestora w *joint venture* jest zwykle tzw. narodowa firma naftowa lub gazowa, która poprzez strukturę współwłasności ma wpływ na działanie inwestora. Obie strony otrzymują udział w produkcji proporcjonalnie do wniesionych udziałów. Inwestor prywatny płaci opłaty licencyjne i podatek dochodowy. W pojęciu strony może również występować grupa inwestorów, w tym np. branżowy i finansowy, oraz operator techniczny (Stefanowicz 2011).

Na gruncie prawa w systemach anglosaskich funkcjonują umowy stanowiące specyficzną formę finansowania projektów, mianowicie są to *farm-in agreement* oraz *exploration joint venture with farm-in*. Istotą umowy *farm-in* jest finansowanie przez inwestora prac polegających na poszukiwaniu lub wydobywaniu kopalin ze złóż „prowadzonych” przez uprawnionego koncesjonariusza w zamian za uzyskanie „udziału” w rozpoznaniu i udokumentowaniu złoża (informacji geologicznej), a potem w ustanowionym na rzecz koncesjonariusza prawie do eksploatacji, własności górniczej, dzierżawie górniczej lub użytkowaniu górniczym. Tym samym umowa ta polega w istocie na niedopuszczalnym na gruncie polskiego porządku prawnego swoistym rozbiciu (podziale) prawa użytkowania górniczego na „udziały” stanowiące odrębne prawo majątkowe, przewidując jednocześnie możliwość rozporządzania tymi „udziałami” przez uprawnionego. Operatorem na złożu jest koncesjonariusz lub wybrany usługodawca, który często też uzyskuje wynagrodzenie w formie „udziału” w produkcji (Stefanowicz 2011).

Inną popularną w krajach systemu anglosaskiego jest właśnie umowa polegająca na operacyjnej współpracy inwestora branżowego i koncesjonariusza zwana umową *exploration joint venture with farm-in*. Przedmiotem tej umowy są wzajemne, nie tylko finansowe, świadczenia stron umowy – inwestora i koncesjonariusza, polegające na wyłożeniu przez inwestora części lub całości kapitału i/lub środków technicznych lub licencji, technologii oraz prowadzenie przez niego jako operatora na złożu prac poszukiwawczych, rozpoznawczych lub eksploatacyjnych w obszarze objętym użytkowaniem górniczym, którym to prawem dysponuje koncesjonariusz. Zatem wkładem koncesjonariusza jest prawo do działania w obszarze dzierżawy lub użytkowania górniczego (udostępnienie celem poszukiwań na zlecenie), natomiast wkładem inwestora są środki finansowe, techniczne lub technologiczne oraz usługi w postaci prac poszukiwawczych, za udział w pożytkach (nie złożu).

Trzecim typem umowy stosowanym w 40 krajach (m.in. w Indonezji, Malezji, Libii, Egipcie, Chinach) jest tzw. *production sharing contract*, gdzie państwo deleguje swoje prawa do poszukiwań i wydobywania wskazanemu przez siebie kompetentnemu podmiotowi (może nim być narodowa firma gazowa), który jest stroną kontraktu. W koncepcji tej inwestor zagraniczny działa jako specyficzny usługodawca tzw. *contractor*; finansuje i prowadzi na swoje ryzyko proces poszukiwania i wydobywania. Jeśli proces ten okaże się pomyślny, inwestor otrzyma zwrot kosztów i udział w zysku poprzez otrzymanie umówionego udziału w produkcji, zwykle określonego procentowo. Produkcja (dysponowanie nią lub przychody z niej), którą inwestor uzyska po zaspokojeniu swoich kosztów, jest dzielona pomiędzy państwo i inwestora (Stefanowicz 2011).

Czwartym typem umowy jest tzw. *service contract* stosowany szerzej zaledwie w trzech krajach (Meksyku, Iranie, Omanie; był stosowany w Wenezueli; proponowany jest dla Kuwejtu). Zarówno prawa do poszukiwań, rozpoznawania, informacji geologicznej i eksploatacji, jak i własność produkcji, należą do państwa; inwestor jest zwykłym usługodawcą, który musi ponieść koszty wykonania usług. Inwestorzy zagraniczni nie preferują tej formy

współpracy z państwem ze względu na fakt, że muszą płacić wszystkie koszty operacyjne oraz podatek dochodowy. W zamian mogą liczyć na możliwość zakupu surowca po obniżonej cenie lub na prowizję od sprzedaży (Stefanowicz 2011).

Wskazane wyżej typowe konstrukcje umów i instytucje, stosowane powszechnie w działalności geologiczno-górnictwej dla realizacji wspólnych przedsięwzięć, bądź to z inwestorami finansowymi, bądź to z operatorami branżowymi, nie mogą w Polsce wprost mieć bezpośredniego zastosowania z kilku podstawowych przyczyn. Do najważniejszych należą uwarunkowania w prawie geologicznym i górnictwym, w kodeksie cywilnym i w kodeksie spółek handlowych. Na gruncie Prawa geologicznego i górnictwego należą do nich regulacje dotyczące: użytkowania górnictwego, koncesji, informacji geologicznej, złoża kopaliny, obszaru górnictwego, planu zagospodarowania złoża, planu prac geologicznych. Na gruncie kodeksu cywilnego należą do nich regulacje dotyczące: umowy spółki cywilnej, braku spółki cichej, regulacje użytkowania i ograniczonych praw rzeczowych oraz dzierżawy w prawie zobowiązań. Natomiast na gruncie kodeksu spółek handlowych należą do nich regulacje dotyczące: wkładów w spółkach osobowych, charakteru przedsiębiorstwa spółek osobowych, charakteru i podmiotu współwłasności wspólników, obliczania udziału w spółkach osobowych, wkładów (aportów) w spółkach kapitałowych. Dodatkowo należy również brać pod uwagę regulacje przepisów prawa o rachunkowości, w tym polskiej ustawy o rachunkowości, jak i Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR), Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) oraz związanych z nimi dyrektyw UE i ustaw podatkowych.

2.2. Umowa o współpracy

W świetle polskie regulacji – Ustawy pgig – pierwszoplanowa jest umowa użytkowania górnictwego, a w zakresie węglowodorów odrębnie aktualnie regulowana umowa o współpracy. Ten typ, od zeszłego roku ustawowy, umowy realizacji wspólnego przedsięwzięcia może i powinien być szerzej zastosowany. Jest to typ umowy mieszanej, w której znajdują się elementy umowy operatorskiej i umowy spółki cywilnej.

Zgodnie z regulacją rozdziału 4 Ustawy pgig poprzez umowę o współpracy strony zobowiązują się do wspólnego wykonywania działalności w zakresie poszukiwania i rozpoznawania złóż węglowodorów oraz wydobywania węglowodorów ze złóż albo wydobywania węglowodorów ze złóż pod warunkiem uzyskania koncesji, o której mowa w rozdziale 3, oraz zawarcia umowy o ustanowieniu użytkowania górnictwego. Umowa zawierana jest na piśmie pod rygorem nieważności i staje się skuteczna pod warunkiem udzielenia koncesji, o której mowa w rozdziale 3 Ustawy pgig.

Zgodnie z art. 49 zj. udział każdej ze stron umowy o współpracy w zysku i kosztach prac geologicznych, w tym robót geologicznych lub robót górnictwych może wynikać z oferty złożonej w przetargu w ramach postępowania przetargowego, o którym mowa w art. 49e lub ze zmian umowy dokonywanych w przypadkach określonych w ustawie.

Procentowy udział stron umowy o współpracy w zysku powinien być równy procentowemu udziałowi w kosztach działalności prowadzonej w ramach umowy, chyba że strony umowy postanowią inaczej. Niestety, udział podmiotu publicznego w tej formule umowy dla węglowodorów został wyłączony.

Ustawa określa, że wydobyte węglowodory stają się współwłasnością stron umowy w częściach ułamkowych określonych przez strony w umowie. Strony mogą postanowić w umowie, że składniki majątku nabyte w związku z wykonywaną przez nie działalnością gospodarczą stanowiąc będą ich współwłasność w częściach ułamkowych (art. 49).

W zakresie wykonywania działalności objętej umową o współpracy strony reprezentować ma operator. Operator samodzielnie prowadzi sprawy stron umowy o współpracy w zakresie spraw zwykłego zarządu, w tym prowadzi rozliczenia należności publicznoprawnych związanych z wykonywaniem działalności objętej umową i koncesją na poszukiwanie i rozpoznawanie złoża węglowodorów oraz wydobywanie węglowodorów ze złoża albo koncesją na wydobywanie węglowodorów ze złoża oraz w zakresie ustalonym zgodnie z odrębnymi pełnomocnictwami (art. 49 zm Ustawy).

Zgodnie z artykułem 49 zo Ustawy w celu rzetelnego i jasnego przedstawienia sytuacji majątkowej i finansowej oraz określenia wyniku finansowego działalności prowadzonej przez strony umowy o współpracy, operator prowadzi dodatkowo dla tej działalności księgi rachunkowe i sporządza roczne sprawozdanie finansowe, które podlega badaniu przez biegłego rewidenta.

Dla działalności objętej umową o współpracy oraz koncesją na poszukiwanie i rozpoznawanie złoża węglowodorów oraz wydobywanie węglowodorów ze złoża albo koncesją na wydobywanie węglowodorów ze złoża operator zakładać ma dla wszystkich stron umowy rachunek wspólny, o którym mowa w art. 51 ustawy Prawo bankowe (Art. 49 zp Ustawy).

Zgodnie z art. 49zq za zobowiązania powstałe w związku z działalnością objętą umową o współpracy oraz koncesją na poszukiwanie i rozpoznawanie złoża węglowodorów oraz wydobywanie węglowodorów odpowiedzialność ponosi operator.

Za zobowiązania wobec osób trzecich powstałe w związku z działalnością objętą umową o współpracy oraz koncesją, niewynikające z zatwierdzonych planów rocznych lub wieloletnich, odpowiedzialność ma również ponosić operator. Nie wydaje się racjonalne ustawowo ograniczenie swobody umów w tym zakresie, gdyż gwarancją dla inwestora publicznego powinna być solidarna odpowiedzialność wszystkich partnerów.

2.3. Nowelizacja z 2014 r.

Z dniem 1 stycznia 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. zmieniająca ustawę Prawo geologiczne i górnicze, określana jako tzw. nowela węglowodorowa (dalej: nowela). Ustawa wprowadza nowe rozwiązania i instytucje, które są istotne dla przypadków ubiegania się i wykonywania praw i obowiązków z koncesji przez więcej podmiotów; w tym wzajemnego układania stosunków pomiędzy podmiotami a skarbem państwa. Obejmuje istotne rozwiązania, które będą miały wpływ na realizację wspólnych przedsięwzięć koncesyjnych (Kozieł 2012).

Nowela wprowadza definicje: umowy o współpracy i operatora. Nie zostały one umieszczone w słowniczku ustawy (patrz art. 6), co pozostaje w sprzeczności z zasadami poprawnej legislacji, a wynika z ograniczenia tych rozwiązań do eksploracji i eksploatacji węglowodorów.

Definicję operatora zawiera art. 49j ust. 3 stanowiąc, iż operatorem jest przedsiębiorca posiadający decyzję o uzyskaniu pozytywnej oceny z postępowania kwalifikacyjnego, obo-

wiązany do wykonywania wobec organów administracji publicznej praw i obowiązków wynikających z udzielonej koncesji oraz obowiązany do ponoszenia odpowiedzialności wobec tych organów i osób trzecich, a także uprawniony do reprezentowania pozostałych przedsiębiorców, którym udzielono tej koncesji, na zasadach określonych w ustawie.

3. Uwarunkowania własnościowe (wkłady, współwłasność, pożytki)

Prowadzenie wspólnych operacji przedsiębiorców i podmiotów publicznych w ramach jednego obszaru koncesyjnego jest, jak wyżej wskazano, powszechnie stosowanym na świecie rozwiązaniem w przemyśle poszukiwawczo-wydobywczym. Z uwagi na wysokie koszty i duże ryzyko związane z tego rodzaju działalnością, w szczególności w fazie poszukiwawczej, w interesie przedsiębiorców jest dywersyfikacja ryzyka, która osiągnana jest poprzez współdzielenie kosztów zagospodarowywania oraz dzielenia się pożytkami z prowadzonej działalności. W tym celu ponoszą oni wspólnie wydatki związane z rozpoznaniem i zagospodarowaniem obszarów koncesyjnych w wyniku czego m.in. nabywają współwłasność infrastruktury wznoszonej w celu prowadzenia poszukiwań, rozpoznania i wydobywania, a w tym prawa do informacji geologicznej, użytkownika, a potem współwłasność wydobytej kopaliny.

Zgodnie z art. 16 ust. 2 Ustawy prawo geologiczne i górnicze „Obiekty, urządzenia oraz instalacje wzniesione w przestrzeni objętej użytkowaniem górniczym stanowią własność użytkownika górniczego. Własność ta jest prawem związanym z użytkowaniem górniczym.”

Pierwsze zdanie przywołanej normy ma charakter deklaratoryjny i jest elementem hipotezy, a nie jej dyspozycji. Nie można przesłanki hipotezy interpretować jako dyspozycji i to *stricte* czytanej jako uwłaszczenie z mocy tego przepisu ustawy. Ta deklaracja odnosi się do mienia, praw majątkowych użytkownika górniczego i potwierdza, że rzeczy wniesione do przestrzeni górotworu pozostają jego mieniem. Nie można w żadnym przypadku czytać, że użytkownik, który np. wprowadza do górotworu urządzenie, czy instalacje dzierżawione przez siebie, bądź w korzystaniu z leasingu, zostaje nimi uwłaszczony. Podobnie pod pojęciem użytkownika należy tu wyklądać i osoby, z którymi na podstawie stosunku obligacyjnego współpracuje bądź się nimi posługuje, a więc np. gdy operator wprowadza swoje instalacje bądź urządzenia, to będą stanowiły nadal jego własność, a dzierżawione przez użytkownika górniczego nie stają się jego własnością.

Natomiast dyspozycję komentowanej normy należy czytać tak, iż własność, tu rozumiana jako mienie, które użytkownik bądź osoby, z którymi współdziała wprowadzają w przestrzeń górotworu, pozostają – w rozumieniu funkcjonalnym – związane z użytkowaniem górniczym, rozumianym jako stosunek obligacyjny, a nie rzeczowy w takim znaczeniu, w jakim można i należy z nich korzystać zgodnie z przeznaczeniem wykładanym przez treść stosunku użytkownika górniczego.

3.1. Treść prawa i stosunki majątkowe

W tym szczególnym przypadku, gdy wspólnie działające strony konsorcjum wraz z podmiotem publicznym np. przyszłą Służbą Geologiczną lub NFOŚiGW, czy PIG–PIB używają,

w rozumieniu korzystania i finalnego pobierania pożytków, łącznie z przedmiotu użytkowania górniczego, tak dzierżawca jak i użytkownik górniczny wydzierżawiający (do którego stosuje się odpowiednio przepisy k.c. o dzierżawcy), obaj będą mieli równorzędne uprawnienia i obowiązki względem jednego przedmiotu użytkowania. Ta wspólność nastąpi niezależnie od tego jak umówią się co do sposobu używania tego przedmiotu w rozumieniu zakresu, form i terminów wykonywania badań geologicznych, sporządzania dokumentacji tych badań i dla tych celów ponoszenia kosztów: wykonywania badań sejsmicznych, odwiertów czy odpowiednich planów ruchu zakładu górniczego albo projektu robót (prac) geologicznych. W sytuacji wspólnej eksploracji w rozumieniu wspólnych nakładów na te same badania, powstaje problem „własnościowy” w kontekście problemu, czy i na ile strony miały zamiar prowadzić eksplorację (bądź na późniejszym etapie – eksploatację) w formie spółki cywilnej lub osobowej (Polak 2012).

Pojawia się wówczas także kwestia dokonania podziału mienia (aktywów) po ustaniu stosunku spółki. O ile bowiem strony mogą ustanowić udziały w prawie do korzystania z informacji, w tym znaczeniu, iż proporcjonalnie do ich wielkości mogą partycypować w pożytkach z tego prawa, o tyle w przypadku ustania stosunku podstawowego, trudno sobie wyobrazić podział wspomnianego uprawnienia do „pierwszeństwa”. Zawsze bowiem tylko jednemu podmiotowi prawo to będzie mogło przysługiwać, chyba że wprowadzona zostanie możliwość uzyskania koncesji wspólnie dla przedsiębiorców (konsorcjum) i zawarcia umowy ze współużytkownikiem. Odwołując się do wspólności ułamkowej, która powstanie po zakończeniu stosunku spółki i podziale majątku wspólnego, przyznanie danego dobra (tu prawa) jednemu ze współników powoduje powstanie roszczenia po stronie pozostałych współników o dokonanie stosowanych spłat. Jeżeli współnicy nie są w stanie zdecydować, komu przysługiwać będzie określone prawo majątkowe, decydować może sąd (Polak 2012).

3.2. Status własnościowy pożytków naturalnych

Mówiąc o pożytkach naturalnych, trzeba tu rozumieć zarówno kopalinę, np. węglowodory (a ściślej prawo ich własności), jak i nie wolno zapominać o informacji geologicznej (a ściślej – prawie do niej). W tym pierwszym przypadku, nowela wprowadza istotną regulację stanowiącą o współwłasności w częściach ułamkowych, powstającej z mocy prawa. Tym samym usunięto z systemu dotychczasową wątpliwość odnośnie statusu własnościowego kopaliny. Z uwagi na to, że nowela odsyła w zakresie nieuregulowanym do kodeksu cywilnego, można bez większych wątpliwości stwierdzić, że do ustalenia wzajemnych praw i obowiązków związanych z powstaniem przedmiotowej współwłasności będą miały zastosowanie przepisy k.c. dotyczące prawa rzeczowego, a konkretnie współwłasności w częściach ułamkowych (art. 196 k.c. i nast.) (Kozieł 2012).

Niefortunnie przepis dotyczący współwłasności kopaliny został umieszczony w rozdziale dotyczącym umowy o współpracy, nie zaś w grupie przepisów dotyczących zasad ogólnych w Dziale II (np. przepisy dotyczące użytkowania górniczego). Wykładnia systemowa przemawia za tym, żeby instytucję współwłasności kopaliny wydobytej jako pożytku naturalnego stosować łącznie i w sposób nierozzerwalny nie tylko z instytucją umowy o współpracy, ale i umową użytkowania górniczego. Dlatego tak ważne w praktyce będzie zapew-

nienie zgodności postanowień i właściwych rozwiązań równolegle w umowie o współpracy i umowie użytkowania górniczego (Kozieł 2012).

3.3. Status własnościowy obiektów, urządzeń i maszyn (Kozieł 2012)

Szczególne znaczenia nabiera art. 20 przepisów intertemporalnych Noweli. Po pierwsze dlatego, że jest przepisem o charakterze przejściowym, a po wtóre, że nie ma swojego odpowiednika w przepisach właściwych noweli. Gdyby bowiem stosować wykładnię literalną, należałoby odnosić instytucję współwłasności jedynie do tych przypadków, w których do końca 2014 zawarto umowę podużytkowania, względnie również dla tych sytuacji, gdy dokonano procedury przekształcenia koncesji. Nie wolno bowiem zapominać, że przepis dający uprawnienie do wprowadzenia współwłasności w omawianym zakresie ma charakter przepisu intertemporalnego, a nie normy materialno-prawnej wprowadzanej do ustawy, a co za tym idzie i do systemu prawa na stałe. Należy tu sięgać i stosować wykładnię celowościową, funkcjonalną, wykładając, że jeżeli możliwość taką wprowadza przepis przejściowy, to strony będą mogły również na przyszłość stosować takie rozwiązanie dla przypadków nowych koncesji uzyskiwanych pod rządami nowego prawa na zasadzie swobody umów.

Wykonując dotychczasową koncesję, przedsiębiorców obowiązuje dotychczasowa umowa użytkowania górniczego i podużytkowania, jednakże podmioty mogą – o ile spełniają warunki określone w ust. 1 w art. 20 – już obecnie aneksować umowę podużytkowania wprowadzając postanowienia że obiekty, urządzenia oraz instalacje wzniesione po dniu zawarcia tej umowy w przestrzeni objętej użytkowaniem górnicznym będą ich współwłasnością w częściach ułamkowych określonych w tej umowie.

Po 1 stycznia 2015 r. podmioty, które wejdą w procedurę przekształcenia koncesji, a będą jednocześnie poszerzać współpracę w formule ppp, będą też mogły w umowie o współpracy rozstrzygnąć w ramach praw i obowiązków pomiędzy sobą jako partnerami co do współwłasności obiektów, urządzeń oraz instalacji, wielkości udziału w zysku i kosztach, w tym wielkości udziału we współwłasności wydobytej kopaliny, zarachowując to na poczet zysku w rozumieniu ogólnym, a nie rachunkowym (bilansowym czy podatkowym).

Wymagane będzie tu zachowanie zgodności postanowień nowej umowy użytkowania górniczego, a co za tym idzie i współużytkowania z umową o współpracy. Tak też będzie w każdym przypadku uzyskiwania nowej koncesji pod rządami nowej regulacji i zawierania nowych umów w formule ppp.

4. Użytkowanie górniczne – współużytkowanie

4.1. Umowa użytkowania górniczego

W świetle obecnego stanu prawnego, jedyną formułą prawną umożliwiającą realizację działań eksploracyjnych i eksploatacyjnych kopalni objętych własnością górniczną jest umowa ze skarbem państwa o udzieleniu na warunkach dzierżawy prawa użytkowania gór-

niczego, co implikuje stosowanie w tym zakresie przepisów prawa zobowiązań Kodeksu cywilnego (Polak 2012).

Udostępnianie górotworu następuje na rzecz skarbu państwa poprzez oddanie do użytkowania górniczego oznaczonej przestrzeni lub złoża czyli do korzystania lub czerpania pożytków w drodze zawarcia umowy cywilno-prawnej analogicznej do dzierżawy. Przedsiębiorca staje się wówczas takim koncesjonariuszem, którego działalność jest możliwa tylko w formie i w zakresie określonym w umowie użytkowania górniczego, występuje on przy tym w tej roli odpowiednio jak dzierżawca (Stefanowicz 2013).

Artykuł 17 Ustawy pgig stanowi, iż: „W sprawach nieuregulowanych w ustawie do użytkowania górniczego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące dzierżawy”. Regulacja odwołująca się do dzierżawy oraz zbyt restrykcyjna praktyka skarbu państwa, polegająca na oddawaniu obszaru w użytkowanie tylko jednemu przedsiębiorcy, a nie na współużytkowanie lub współdzierżawę, ogranicza możliwość wspólnego działania i zastosowania przez strony typowych kontraktów używanych w praktyce międzynarodowej oraz rozwój formuły ppp (Polak 2012).

4.2. Dzierżawa, poddzierżawa

Możliwe są odpowiednie konstrukcje dzierżawy między użytkownikiem górniczym a dzierżawcą, umożliwiające podjęcie wspólnego przedsięwzięcia, także w sytuacji, gdy tylko jednemu ze współdziałających podmiotów udzielona jest koncesja. Przy takim rozwiązaniu, za zgodą skarbu państwa użytkownik górniczy (koncesjonariusz) przez umowę dzierżawy oddaje do używania i pobierania pożytków prawo użytkowania górniczego ukształtowane jako pakiet praw i obowiązków ustanowionych umową użytkowania górniczego, czyli uprawnienie do korzystania i pobierania pożytków. Przy czym, korzystaniem jest prawo do badań, rozpoznawania górotworu celem poszukiwania i udokumentowania złoża kopalin oraz – w wyniku tego korzystania – uzyskania pożytków. Mamy tu do czynienia z dwoma rodzajami pożytków. Pierwsze, występują w trakcie trwania stosunku dzierżawy (między Użytkownikiem górniczym a Dzierżawcą) w postaci wytworzenia dokumentacji „częstkowych” (np. sejsmicznej, z odwiertów) mających wartość jako samodzielna dokumentacja i drugie, składające się na pożytki „końcowe” w postaci zatwierdzonej dokumentacji geologicznej złoża z określonymi zasobami wydobywalnymi, a więc informacji geologicznej oraz wyłącznego prawa do ubiegania się o uzyskanie bez przetargu koncesji wydobywczej. W tym ujęciu dzierżawca, w swoim imieniu i na swoją rzecz, ma prawo do korzystania z materialnego substratu przedmiotu użytkowania, a mianowicie z przestrzeni użytkowania górniczego celem udokumentowania np. złoża węglowodorów (Polak 2012).

Jeżeli skarb państwa zgodzi się na dzierżawę prawa użytkowania górniczego ukształtowanego umową użytkowania górniczego, to wówczas nie ma niebezpieczeństwa, iż kwestionowane mogłoby być to, że wydzierżawiający bezpośrednio uzyskuje prawa takie jak uzyskałby użytkownik górniczy sam na swój koszt rozpoznając, dokumentując złoża i uzyskując w związku z tym informację geologiczną (Polak 2012).

Podobny skutek teoretycznie można by osiągnąć poprzez tzw. cesję umowy użytkowania górniczego, aczkolwiek z przyczyn oczywistych byłoby to możliwe wyłącznie przy przeniesieniu koncesji w trybie art. 23 Ustawy pgig. Ponadto taka konstrukcja oznacza wy-

cofanie się w całości użytkownika z przedsięwzięcia. Nie przeszkadza to oczywiście temu, aby w umowie strony przewidziały takie wycofanie się i przelew (cesję) z przeniesieniem koncesji. W tym modelu nie jest jasne czy skarb państwa wyrazi zgodę, gdyż takiej praktyki dotychczas nie było (Polak 2012).

Nie było w poprzednim stanie prawnym przed 2012 r. sporne, poza pewnymi patologicznymi umowami, że użytkowanie górnicze lub „udział” w nim nie może być zbyte, w rozumieniu przeniesienia przez użytkownika na inny podmiot. Nie oznacza to, że użytkowania nie było można realizować przy pomocy wykonawców lub podwykonawców, oczywiście posiadających odpowiednie uprawnienia do wykonywania prac geologiczno-górniczych, można też było umówić się z nimi co do „udziału” w pożytkach z użytkowania.

Istota zmian sprowadza się zatem do dwóch zagadnień:

- wobec treści art. 698 k.c. w zw. z art. 17 nowego pgig użytkowanie górnicze będzie mogło być przedmiotem wspólnej dzierżawy i poddzierżawy na rzecz osoby trzeciej w tym podmiotu publicznego; co wymagać będzie obligatoryjnie zgody skarbu państwa, chyba że zgoda będzie zawarta już w umowie użytkowania górniczego; oraz
- w związku z nowym ukształtowaniem instytucji użytkowania górniczego nowego podejścia wymagać będzie również zagadnienie możliwości ustanowienia udziału(ów) w tym (na tym) prawie, a to na zasadzie współwłasności praw (art. 196 k.c. w zw. z art. 17 i art. 11 nowego pgig) lub obciążenia użytkowaniem (Stefanowicz 2013).

Zwraca uwagę, że zgodnie z art. 11 nowej ustawy pgig w sprawach nieuregulowanych w ustawie do własności górniczej stosuje się odpowiednio przepisy k.c. Współwłasność łączna tak rzeczy, jak i prawa do dobra niematerialnego może powstać tylko w przypadkach przewidzianych w ustawie (tak się dzieje w przypadku spółki cywilnej czy współwłasności małżeńskiej przedsiębiorstwa), a z kolei „współwłasność” ułamkowa, nawet gdyby była możliwa, to oznacza i tak konieczność nowej lub dodatkowej koncesji na wykonywanie prawa, czyli działalność reglamentowaną (Stefanowicz 2011).

Na zagadnienie to trzeba spojrzeć systemowo. Prawo geologiczne i górnicze w swojej części w systemie prawa prywatnego stanowi bowiem regulację o charakterze *ius specialis* do prawa cywilnego odnośnie użytkowania górniczego i stosunków obligacyjnych. Zagadnienie to wymaga jednak poważniejszych badań i analiz. Teraz można tylko hipotetycznie i warunkowo wskazać na pewną możliwość wykładni. Z wykładni systemowej, w związku z wykładnią literalną art. 13 i 17 nowego pr.g.g. (Stefanowicz 2011), można aktualnie wywodzić, że istnieje możliwość uzyskania przez osobę trzecią statusu współużytkownika, czyli w skutkach współdzierżawcy po przystąpieniu do umowy użytkowania górniczego za zgodą wydzierżawiającego tj. skarbu państwa. W granicach swobody umów dopuścić tu trzeba zarówno możliwość wyrażenia zgody *ex ante* (właściwa klauzula w umowie użytkowania górniczego), jak i *ex post* (na zasadzie zmiany, aneksowania umowy użytkowania górniczego). Możliwe jest też w świetle obowiązującego pgig od początku udzielenie użytkowania dwóm podmiotom, które łącznie uzyskałyby koncesję jako np. konsorcjum (Stefanowicz 2011).

4.3. Dzierżawa przedmiotu użytkowania górniczego

W tym wariantcie mogą wystąpić trzy sytuacje:

a) Dzierżawa całego przedmiotu użytkowania górniczego (obszaru górniczego będącego przedmiotem użytkowania górniczego) do samodzielnego korzystania.

b) Dzierżawa części przestrzeni użytkowania górniczego wyraźnie wydzielonej, jak wyżej do samodzielnego korzystania, czyli badania i dokumentowania złoża tylko na tym przekazanym do korzystania obszarze.

c) Dzierżawa do korzystania z całej przestrzeni przedmiotu użytkowania, ale nie samodzielnie, lecz łącznie z wydzierżawiającym (użytkownikiem górnicy) w ten sposób, że na tym samym terenie strony będą prowadzić razem lub samodzielnie różne badania, sprawując wspólnie zarząd i wspólnie finansując, dla opracowania dokumentacji geologicznej złoża w kategorii co najmniej C2 (C) (Polak 2012).

Dzierżawca samodzielnie czyni nakłady w lub na przedmiot dzierżawy, na swój rachunek i pod swoim imieniem. W takim zakresie w jakim finansuje te prace, a w nich roboty geologiczne, samodzielnie uzyskuje prawa majątkowe wynikające z tych nakładów. Na etapie umowy dzierżawy musi już być przynajmniej dokładnie rozstrzygnięte, kiedy i w jakim trybie w związku z umówioną formą wynagrodzenia nakłady te będą rozliczane, kompensowane pomiędzy stronami: wcześniej niż przed zatwierdzeniem dokumentacji geologicznej złoża decyzją organu koncesyjnego lub przed wygaśnięciem koncesji w zależności od tego, które z tych zdarzeń nastąpi wcześniej (Polak 2012).

4.4. Użytkowanie górniczne jako mienie

Użytkowanie górniczne w warunkach polskiego prawa nie stanowi wyodrębnionego prawa np. własności intelektualnej ani rzeczowego, a jego źródłem jest zobowiązanie czyli jest uprawnieniem obligacyjnym. Skarb państwa może oddać do korzystania przestrzeń w górotworze, a w tym i złoża, tylko za umową o oddaniu do użytkowania górniczego (Schwarz 2012). Oznacza to, że skarb państwa jako osoba prawna jest pozbawiony możliwości innego dysponowania w stosunkach cywilno-prawnych przedmiotem swojej własności czyli kopalinami, co należy ocenić negatywnie (Stefanowicz 2013).

Obecnie użytkowanie górniczne z tytułu podstaw prawnych i co do jego istoty stało się „dzierżawą górnicy” w rozumieniu powszechnie znanej na świecie *mining lease*. Pozostała tylko wprowadzająca w błąd nazwa własna „użytkowania górniczego”, gdyż w istocie nie ma ona teraz żadnych związków z użytkowaniem z polskiego prawa rzeczowego (Stefanowicz 2011).

Po pierwsze minister właściwy do spraw środowiska, a także geologii i górnictwa, działa jako Naczelny Organ administracji rządowej uprawniony do reglamentacji działalności geologiczno-górnicznej czyli wydawania Koncesji (bez względu na to do kogo należą złoża objęte własnością górnicy) działając wówczas jako Organ Koncesyjny (art. 22 ust. 1 pkt 1 – 5 pgg (Stefanowicz 2011) w zw. z art. 46 ust.1 pkt 1 Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej). Działa w tej roli w ramach tzw. imperium wykonując władztwo publiczne (Stefanowicz 2013).

Po drugie minister ten występuje równolegle w drugiej roli jako reprezentant skarbu państwa czyli za właściciela złóż kopalin i górotworu poniżej nieruchomości gruntowych,

w stosunkach cywilno-prawnych, gdzie działa jak osoba reprezentująca właściciela w stosunkach obligacyjnych przy zawieraniu umów (art. 34 w zw. z art. 33 i w zw. z art. 12 ust. 2 pggig, który stanowi, że spory rozstrzygają sądy powszechne) (Stefanowicz 2013).

Zagrożenia dla przedsiębiorcy w sytuacji w istocie niedookreślonej kompetencji ministra środowiska wynikają z tego, że skarb państwa jako właściciel na podstawie art. 10, 11 i 12 Ustawy pggig, może określać dowolnie sposób wykonywania dzierżawy. Minister bez ograniczeń, może swobodnie określać także przyczyny i warunki rozwiązania umowy, odstąpienia, bez ograniczeń określać formę i wysokość wynagrodzenia (Stefanowicz 2013).

Biorąc pod uwagę odpowiednie stosowanie ww. przepisów dotyczących dzierżawy ministerstwo środowiska opublikowało wykładnię przepisu art. 17 Ustawy pggig, w której uznało za dopuszczalne poddzierżawienie prawa użytkowania górniczego. Umowa poddzierżawy użytkowania górniczego zgodnie z dokonaną wykładnią może być zawierana pomiędzy użytkownikiem górnicznym, a podmiotem trzecim, za zgodą skarbu państwa reprezentowanego przez ministra środowiska. Przy czym podużytkownik górniczny nie nabywa żadnych roszczeń względem skarbu państwa, w szczególności pierwszeństwa do uzyskania koncesji.

Celem takiego „podużytkowania” jest współdzielenie nakładów i wspólne osiąganie korzyści przez obu przedsiębiorców, przy czym działalność operacyjną, na podstawie umowy, w przestrzeni użytkowania górniczego ma prowadzić przedsiębiorca posiadający koncesję, aczkolwiek strony mają prawo w drodze umowy zmienić to lub posłużyć się osobą trzecią jako operatorem, który wówczas będzie dla nich wspólnie wykonawcą. Ponoszenie wspólnie kosztów realizacji robót geologicznych i dla ich potrzeby wydatków na nabywanie uzgodnionych przez strony dóbr materialnych i niematerialnych powoduje z mocy prawa powstawanie na nich współwłasności. Nie znajduje uzasadnienia, aby któreś z finansowanych składników aktywów miały przypaść akurat jako własność tylko jednemu ze współdzierżawców.

Dopuszczając zatem możliwość współdzielenia użytkowania górniczego dopuścić należy istnienie współwłasności majątku umieszczonego w przestrzeni użytkowania górniczego, w istocie bowiem stosunek prawny, jaki powstaje pomiędzy użytkownikiem górnicznym a współdziałającym z nim za zgodą skarbu państwa przedsiębiorcą powoduje, iż staje się on współużytkownikiem górnicznym z chwilą złożenia oświadczenia woli przez uprawnionego do działania za skarb państwa, uprawnionym do uczestnictwa w realizacji dzierżawy i pobierania korzyści. W świetle powyższych ustaleń uznać należy, iż prawidłowa wykładnia art. 16 ust. 2 pggig (Stefanowicz 2013) powinna obejmować zarówno użytkownika górniczego jak i „podużytkownika”. Jednym z warunków prowadzenia wspólnej działalności w ramach „podużytkowania” jest współdzielenie losów „podużytkowania” z samym użytkownikiem górnicznym, czyli brak możliwości modyfikacji treści stosunku prawnego wynikającego z „podużytkowania” określonego umową o oddanie do użytkowania ukształtowanej zgodnie z wolą oddającego do użytkowania (skarbu państwa). Pozostają także wspólne dla obu przedsiębiorców obowiązki likwidacyjne. Zatem współwłasność infrastruktury wzniesionej w przestrzeni użytkowania górniczego nie jest sprzeczna z celem, jak i samą treścią normy prawnej zawartej w Art. 16 ust. 2 w zw. z art. 17 Ustawy pggig (Stefanowicz 2013).

4.5. Podużytkowanie/współużytkowanie

Nowela z 2014 r. nie wprowadza istotnych zmian w przedmiocie dotychczasowego systemu kształtowania stosunków w relacji użytkownik górniczy–podużytkownik górniczy/współużytkownik górniczy. Odnotować należy, że ustawodawca po raz pierwszy wprowadza do systemu normatywnego, poprawniejsze w aktualnym stanie prawnym, pojęcie „poddzierżawy” (patrz treść przepisu intertemporalnego art. 20 noweli). Nie można jednak z tego tytułu wywodzić jakichkolwiek dalej idących konsekwencji prawnych. Poza bowiem jedynie tym użyciem, nowela nie zawiera żadnych regulacji, które wprost albo pośrednio można byłoby odnieść do instytucji podużytkowania/współużytkowania górniczego. Oznacza to, że w dalszym ciągu obowiązują wytyczne ministra środowiska w zakresie możliwości zawarcia umowy podużytkowania górniczego opublikowane w 2013 r. Z praktycznego punktu widzenia, aktualne pozostaje stanowisko organu, który akceptuje możliwość zawarcia umowy przez użytkownika górniczego z drugim podmiotem o statusie podużytkownika; chociaż właściwiej byłoby posługiwać się tu terminem współużytkownika. W dalszym ciągu wymagana jest zgoda skarbu państwa co jest naturalne jako działającego *statio fisci* za właściciela w dominium na zawarcie umowy podużytkowania/współużytkowania czy też poddzierżawy (Kozieł 2012).

5. Koncesja – komu?

Formami koncentracji organizacyjnej są różnego rodzaju powiązania podmiotów gospodarczych, opierające się na stosunkach majątkowych inwestycji kapitałowych, dominacji i zależności, czy poprzez instrumenty kapitałowe w słabszych formach oddziaływania. Przedstawienie form integracji prawno-gospodarczej nie jest rzeczą prostą. Nie ma bowiem żadnego katalogu takich „podmiotów” stworzonego przez ustawodawcę, w większości przypadków są to struktury będące tworem praktyki gospodarczej. Analizę tego zagadnienia utrudnia też fakt, iż polskie piśmiennictwo nie stosuje jednolitej terminologii w tym zakresie, nierzadko autorzy zajmujący się tą problematyką odwołują się do instytucji, które zostały wytworzone w obcych porządkach prawnych i nie znajdują bezpośredniego przełożenia i rozwinięcia na gruncie prawodawstwa i nauki polskiej¹. Dla uproszczenia więc, nie wchodząc w spory terminologiczne, wielopodmiotowe struktury gospodarcze charakteryzują się występującymi:

- stosunkami dominacji i zależności między podmiotami „struktury”,
- zdolnością przynajmniej jednego z podmiotów do kierowania polityką finansową i operacyjną innej jednostki (-ek),
- zachowaniem „odrębności prawnej” od innych członków „struktury” (zarządzania w rozumieniu 7 k.s.h.),
- nazywane będą, na potrzeby niniejszego opracowania, funkcjonującym w języku prawnym, szeroko rozumianym pojęciem: „grupy kapitałowej” lub „konsorcjum (Polak 2012)”.

„Koncesja” w rozumieniu przedmiotowym, jest publicznoprawnym uprawnieniem podmiotowym przyznanym decyzją właściwego organu administracji indywidualnie oznaczonemu podmiotowi, który spełnia ustawowo określone wymagania zarówno podmiotowe, jak i przed-

¹ Tak było na przykład z pojęciem „trust-u”, które zostało przyjęte w Stanach Zjednoczonych.

miotowe wykonywania określonego rodzaju działalności gospodarczej². Koncesja zawiera uprawnienie ze sfery prawa administracyjnego do prowadzenia działalności gospodarczej i jest uprawnieniem osobistym. W świetle Prawa geologicznego i górniczego działalność w zakresie poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin, wydobywania kopalin ze złóż, podziemnego bezziornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów, wykonuje się dopiero po uzyskaniu koncesji, a więc aktu reglamentacji działalności (Polak 2012).

Zasadniczo koncesję w zakresie określonego przedmiotu działalności (tu części górotworu) można udzielić tylko jednemu podmiotowi i z natury rzeczy stanowi to istotny problem, gdyż w przeważającej większości przypadków blokuje drogę do form współdziałania przedsiębiorców chcących wykorzystać przy współinwestowaniu instytucje współużytkowania, współposiadania, współkorzystania czy wspólności majątkowej (Polak 2012).

Niemożliwość udzielenia koncesji wspólnie kilku podmiotom, może zniechęcać potencjalnych inwestorów nie będących koncesjonariuszami do angażowania swoich środków w przedsięwzięcia eksploracyjne czy eksploatacyjne. Pozycja koncesjonariusza jest bowiem o wiele silniejsza, gdyż to on „dzierży” uprawnienie do działalności i odpowiada za relacje z organami państwowymi, ponadto to on nabywa prawo do użytkowania górniczego i informacji geologicznej ustalonej i utrwalonej w toku ewentualnych wspólnych prac. Wspólna działalność przedsiębiorców bez wspólnej koncesji (użytkowania górniczego), która ma zapewnić im równe uprawnienia i pożytki z prowadzonej działalności wymaga dziś stosowania karkołomnych konstrukcji umownych (Polak 2012).

Jak wynika z prawa, nie ma aktualnie wprost żadnej formalnej podstawy dla wyprowadzenia możliwości udzielenia jednej koncesji dwu lub większej liczbie podmiotów jednocześnie poza omówioną wyżej umową o współpracy dla węglowodorów. Tak więc bariera przebiega tu pomiędzy formą konsorcjum i spółki cywilnej, w których podmioty działają pod własnymi imionami (jedynie mogąc działać na wspólny rachunek), a spółkami osobowymi, w tym komandytową, kiedy mogą już działać pod wspólnym imieniem, a nie tylko na wspólny rachunek (Polak 2012).

Można tu rekomendować wykładnię na podstawie Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz. U. 2016, poz. 23) w związku z u.s.d.g., iż mogłaby być to jedna koncesja wydana spółce cywilnej na imię dwu lub więcej przedsiębiorców. Jednak takiej wykładni i praktyki dotychczas nie było. Dlatego należy rozszerzyć przepisy i zastosowanie instytucji umowy o współpracy i koncesji dla konsorcjum na wszystkie koncesje poszukiwawcze, rozpoznawcze i wydobywcze (Polak 2012).

6. Informacja geologiczna

6.1. Informacja geologiczna jako zbiór danych i interpretacji

Temu, kto ponosząc koszt prac prowadzonych w wyniku decyzji wydanych na podstawie ustawy, uzyskał informację geologiczną, przysługuje prawo do nieodpłatnego korzystania z niej (art. 99 ust. 2 pgig).

² Wyrok Sądu Najwyższego z 8 maja 1998 r., III RN 34/98, LexPolonica nr 333465.

Wyniki prac geologicznych, wraz z ich interpretacją, określeniem stopnia osiągnięcia zamierzonego celu wraz z uzasadnieniem, przedstawia się w dokumentacji geologicznej. Dokumentacja geologiczna sporządzona z dokładnością umożliwiającą sporządzenie projektu zagospodarowania złoża jest podstawą udzielenia koncesji eksploatacyjnej. Jak więc wynika z powyższego, ustalenie i utrwalenie informacji geologicznej jest niezwykle ważkim pożytkiem z użytkowania górniczego. Jako prawo majątkowe do dobra niematerialnego jest aktywem i ma dla przedsiębiorcy określoną wartość (Polak 2012).

Prawo przedsiębiorcy, który w zakresie objętym koncesją sfinansował i uzyskał informację geologiczną, to prawo wyłączne do korzystania z niej aktualnie przez 3 lub 5 lat, co tym samym oznacza, iż z informacji tej nie może korzystać w tym celu i w tym czasie inny podmiot (art. 99 ust 3 p.g.i.g.).

Z uwagi na powyższe, niezwykle istotną kwestią przy realizacji wspólnych przedsięwzięć jest to, w jakiej postaci, jakiej „części” i komu będzie przysługiwało prawo do korzystania z informacji geologicznej (Polak 2012).

W przypadku przedsiębiorców zawierających umowę spółki cywilnej, prawo do korzystania z informacji geologicznej, jako prawo majątkowe – aktywo, jeżeli zostało uzyskane w zakresie wspólnej działalności, będzie wchodziło w skład majątku objętego wspólnością łączną przedsiębiorców. Reżim wspólności łącznej czyni niemożliwym rozporządzenie udziałem przysługującym przedsiębiorcy w majątku spółki, w tym w prawie do informacji, gdyż będzie to możliwe dopiero po zakończeniu stosunku spółki cywilnej. Powyższe uwagi pozostają aktualne również w przypadku zastosowania wehikulu spółki osobowej. Oczywiście reżim wspólności łącznej nie wyłącza ani nie ogranicza możliwości dopuszczalnego prawnie (art. 99 p.g.i.g.) dysponowania przysługującym spółce prawem do informacji i jej przedmiotem; jest to jedynie zależne od zgody wspólników na takie działanie. Wspólnicy mogą też opuszczać spółkę i przyjmować nowych (Polak 2012).

W strukturze, w której działalność poszczególnych podmiotów jest komplementarna i kompatybilna, podmiot posiadający prawo do korzystania z informacji geologicznej może „udzielić” tej informacji innemu podmiotowi, który z wykorzystaniem udostępnionej informacji wystąpi np. o udzielenie koncesji (Polak 2012).

6.2. Informacja geologiczna jako mienie

Należy wskazać, że informacja geologiczna jako taka, jak i dokumentacja geologiczna nie jest oczywiście rzeczą w rozumieniu prawa cywilnego, ale jest dobrem zdefiniowanym w ustawie, a ze względu na przedmiot podlega zakwalifikowaniu jako wartość niematerialna, a prawo do niej – jako prawo do dobra niematerialnego. Materialne są jedynie nośniki informacji. Pomimo tego informacja geologiczna jest dobrem posiadającym określoną wartość, podlegającym określonemu utrwaleniu oraz wycenie i jako przedmiot prawa majątkowego (mienie) wywodzi się z niego uprawnienia do posiadania i korzystania. Należy traktować uprawnienia do korzystania z informacji geologicznej odpowiednio jak pożytek z użytkowania górniczego, który powinien przysługiwać użytkownikowi górniczemu oraz „podużytkownikowi” górniczemu, w takim stosunku, w jakim finansują oni przeprowadzenie badań, tak jak prawa do kopaliny (Polak 2012).

Dobro to w postaci prawa do korzystania z informacji geologicznej określone w art. 99 ust. 2 pgg w sensie cywilistycznym jest jedynym pożytkiem, jaki można osiągnąć z użyt-

kowania górnictwa na etapie poszukiwań i rozpoznania. Uznając za dopuszczalne współdzielenie praw do pożytków naturalnych z użytkowania górnictwa na etapie wydobycia w postaci kopaliny przez przedsiębiorców prowadzących wspólne operacje, nieuzasadnione jest odmawianie im takiej możliwości w stosunku do pożytku, jakim jest prawo do nieodpłatnego korzystania z informacji geologicznej.

6.3. Współdzielenie prawa do informacji geologicznej

Istotny może być udział i jego formy w pożytkach prywatnych w postaci informacji geologicznej. W Noweli z 2014 r. brak jest nadal jakichkolwiek regulacji w tym przedmiocie. Oznacza to, że w dalszym ciągu mogą pozostać nierozstrzygnięte wątpliwości związane z możliwością współposiadania i „współwłasności” w prawie do korzystania z informacji geologicznej wytworzonej (powstałej) w trakcie i dla potrzeb realizacji wspólnego przedsięwzięcia przez dwa lub więcej podmiotów – uczestników konsorcjum albo umowy o współpracy, w tym z podmiotem publicznym. Trzeba jednak zauważyć, że ustawodawca wprowadza termin udziału w zyskach odnosząc to do przedmiotu umowy o współpracy. Jest to sformułowanie niewłaściwe z punktu widzenia poprawnej legislacji, gdyż zysk taki „ogólny” nie jest definiowany normatywnie. Pojęcie zysku jest kategorią prawa finansowego lub handlowego (ksh) i w tym znaczeniu należy je przede wszystkim odnosić do uzyskanego przychodu z tytułu zbycia efektu z działalności, a więc produktu, czyli np. wydobytej kopaliny. Tym samym, przyjmując wykładnię celowościową, można by zasadnie wywodzić, że w tym rozumieniu zysku mieścić się będzie także uzyskanie praw majątkowych do informacji geologicznej przez podmiot uprawniony do ich nabycia w trakcie wykonywania koncesji. Mając na uwadze dotychczasowe stanowisko organu koncesyjnego, kwestia ta pozostaje jednak sporna. Dalej niestety trzeba liczyć się z zastrzeżeniami organu do projektowanych klauzul odnośnie współwłasności w prawie do korzystania z informacji geologicznej; chociaż przepis daje większe, aniżeli w dotychczasowym reżimie prawnym możliwości argumentowania treści umowy o współpracy, a co za tym idzie i kompatybilnie, umowy użytkowania górnictwa.

7. Wnioski i rekomendacje

Podsumowując tę analizę istotniejszych zagadnień wyłaniających się na tle różnych form realizacji wspólnych przedsięwzięć, z udziałem partnera publicznego oraz innych partnerów prywatnych w działalności eksploracyjnej, trzeba wskazać kilka istotniejszych wniosków:

- Umowę użytkowania górnictwa należy traktować jako jedną z form współpracy partnera publicznego i prywatnego, a nie tylko jako narzędzie reglamentacyjno-regulacyjne organu koncesyjnego.
- Umowę o współpracy regulowaną w rozdziale 4 pgg, w skromniejszej prostszej postaci należy wprowadzić jako element regulacji *ius dispositivum* (fakultatywnej) w dziale drugim, obok umowy użytkowania górnictwa, a wówczas przepisy dla niej w rozdziale 4 odnośnie tej umowy, dla węglowodorów staną się *lex specialis*.

- W regulacji dotyczącej użytkowania górniczego wystarczające będzie dokonanie odpowiedniej legalnej wykładni, ewentualnie wprowadzenie do ustawy prostego zapisu, odnoszącego się do możliwości współużytkowania i skutków w postaci współwłasności łącznej lub ułamkowej odpowiednio.
- Również w drodze odpowiedniej wykładni i wytycznych ministra lub w drodze prostej regulacji, alternatywnie w ustawie o partnerstwie publiczno-privatnym lub w prawie geologicznym i górnicznym oraz prawie wodnym, można wprowadzić jednoznaczną dyrektywę, przepis odsyłający lub przywołujący co do stosowania przepisów odnoszących się do partnerstwa publiczno-privatnego w takim zakresie, w jakim zakres współdziałania stron będzie wykraczał poza zakres podmiotowy umowy użytkowania górniczego lub umowy o współpracy, bądź formy, z których chce skorzystać organ koncesyjny i partner prywatny przy udziale innych partnerów powinny być zastosowane na podstawie ustawy o partnerstwie publiczno-privatnym.
- Takim szczególnym celem współpracy powinno być, bez potrzeby wydawania szczególnej decyzji, powierzenie wykonywania dodatkowych czynności, w szczególności robót, badań, pomiarów lub pobrania dodatkowych próbek, innymi słowy wprowadzenie formuły umownej dla dyrektywy nakazowej z art. 83 p.g.g.
- Projekty ppp i związane z nimi umowy o współpracy powinna prowadzić i stosować służba geologiczna (aktualnie PIG-PIB).
- Realizacja partnerstwa publiczno-privatnego możliwa jest już dziś na podstawie obowiązującego prawa.

Dla rozpatrzenia i ewentualnego wdrożenia tych wniosków rekomendować można:

- uwzględnienie formuły rozpoznawania obszarów prognostycznych i pozyskiwania informacji geologicznej o budowie geologicznej kraju i zasobach surowcowych o partnerstwo publiczno-privatne, które powinno być regułą, łącząc w projektach te przedsięwzięcia z pracami badawczo-rozwojowymi,
- umocowanie służby geologicznej do przygotowywania projektów ppp, udziału we wspólnych przedsięwzięciach i negocjacji umów o współpracy lub stosowania umów z ustawy o ppp,
- wytypowanie obszarów, zakresu badań, reprocessingu, pozyskiwania próbek, dokumentowania, które są oczekiwane zgodnie ze strategią surowcową i potrzebne dla służby geologicznej i mogą być przedmiotem przedsięwzięć ppp,
- opracowanie standardów i procedur zapewniających sprawne działanie, ale i „bezpieczne” umowy, zapewniające właściwy rozkład ryzyk i kosztów postępowania oraz dostosowane formy dla realizacji ppp w działalności eksploracyjnej.

Przede wszystkim jednak oczekiwane jest zarówno przez geologów, przedsiębiorców, jak i inwestorów istotne uelastycznianie i większa przejrzystość prawa geologicznego i górniczego oraz dobra regulacja dla służby geologicznej, która będzie miała w tym zakresie istotne zadania i wpływ na rozwój ppp.

Literatura

Koziół, A. 2012. Wybrane aspekty prawne regulacji własności górnicznej i użytkowania górniczego w nowym prawie geologicznym i górnicznym. *Biuletyn Państwowego Instytutu Geologicznego* nr 448 (2), s. 265–268.

- Polak, A. 2012. Charakterystyka prawa do informacji geologicznej i prawa do korzystania z niej według standardów i metodologii prawa cywilnego. *Zeszyty Naukowe Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN* nr 83, s. 163–173.
- Polak, A. 2012. Prawo do informacji geologicznej jako prawo majątkowe i przedmiot ochrony w świetle prawa do informacji o środowisku i obowiązku udostępniania do nieodpłatnego korzystania. *Zeszyty Naukowe Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN* nr 83, s. 175–184.
- Schwarz, H. 2012. *Prawo geologiczne i górnicze*. Komentarz Tom 1. Wyd. 2. Warszawa: Salome.
- Stefanowicz, J. 2011. Koncesje i użytkowanie górnicze w nowym prawie geologicznym i górniczym. *Zeszyty Naukowe Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN* nr 81, s. 19–23.
- Stefanowicz, J. 2013. Użytkowanie górnicze – dysponowanie przez Skarb Państwa własnością złóż i przestrzenią w górotworze. *Kwartalnik Kruszywa* nr 4, s. 54–57.

Powołane akty prawne

- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. 2016, poz. 380).
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. 2016, poz. 23).
- Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o koncesjach na roboty budowlane (Dz. U. 2015, poz. 113).
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. 2015, poz. 696).
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2015, poz. 584).
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2016, poz. 383).
- Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2014, poz. 1133).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. 2015, poz. 128).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 2016, poz. 1131).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 11 lutego 2015 r. (Dz. U. 2015, poz. 284).

Orzecznictwo

- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 1998 r., III RN 34/98, LexPolonica nr 333465.